

Република Србија
ОСНОВНИ СУД У ВРБАСУ
Посл. бр. П 1410/2018
03.06.2022. године
В р б а с

У ИМЕ НАРОДА

Основни суд у Врбасу, судија Хромиш Данијел, као судија појединац, у правној ствари
тужилаца [REDACTED]

[REDACTED] из Сивца, [REDACTED] које
заступају адвокати Јанковић Никола и Марковић Душан из Лазаревца против туженог
"ФОРТУНЕРА АГРАР" ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ ЗА
ТРГОВИНУ И УСЛУГЕ ВРБАС из Врбаса, ул. Деспота Стефана бр. 5 МБ: 20653795
кога заступа директор Раичевић Јелена, а по пуномоћју адвокат Милић Милан из
Врбаса, вредност предмета спора збирно 13.247.693,00 динара, је дана 03.06.2022.
године, након одржане и истог дана закључене јавне главне расправе, донео следећу:

ПРЕСУДУ

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени "Фортунера аграр" друштво са ограниченом одговорношћу за
трговину и услуге Врбас из Врбаса да тужиоцу [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] HO

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени "Фортунера аграр" друштво са ограниченом одговорношћу за трговину и услуге Врбас из Врбаса да тужиоцима накнади трошкове поступка у износу од 1.825.662,00 динара у року од 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом принудног извршења.

Образложење

Дана 01.10.2018. године тужиоци [REDACTED]

[REDACTED] су поднели тужбу против туженог "Фортунера аграр" друштва са ограниченом одговорношћу за трговину и услуге Врбас из Врбаса ради накнаде штете, вредности спора од 4.402.600,00 динара наводећи да су пчелари и чланови Пчеларског друштва "Сивац" и да су дана 17.05.2018. године на својим пчелињацима који су се налазили у атару села Мали Стапар регистровали масовно тровање пчелињих друштава, да је контактирана локална ПС, ветеринарска и фитосанитарна инспекција који су на терену установили да се ради о масовном тровању пчела, јер се од укупно 529 кошница које су се налазиле у атару тог села у 372 кошнице забележено потпуно угинуће пчелињих заједница, да је затим на удаљености од око 500 метара од локације пчелињака који је био захваћен тровањем уочена парцела са засадом грашка коју су пчеле посећивале јер је грашак цветао и пуштао нектар којим се пчеле хране. Наводе да је грашак био једина биљна култура која је у периоду тровања медула коју су пчеле у циљу узимања нектара посећивали па је контактиран фитосанитарни инспектор који је потврдио предње наводе пчелара и констатовао да су парцеле под засејаним грашком у закупу од стране туженог и да су у опсегу пчелињих друштава код којих је регистровано угинуће пчела, да је грашак на наведеним парцелама почев од 13.05.2018. године у фази цветања, да су приметни трагови радних машина којима је вршен третман усева и да су у третману грашка коришћени инсектициди, Decis, Calypso 480 SC и Actara 25wg. Наводе да је инспектор у записнику констатовао да је тужени користио инсектицид Calypso 480 SC, противно регистрацији за употребу наведеног средства јер је исти регистрован за третирање сунцокрета, кромпира, паприке, а не и грашка, да је тужени користио инсектицид Actara 25wg у количини већој од прописане односно 200 грама по хектару уместо максимално дозвољене количине од 160 до 180 грама по хектару, да је тужени користио инсектицид Actara 25 wg који је токсичан за пчеле током цветања грашка што је најстрожије забрањено и да тужени није о намери коришћења инсектицида обавестио одгајиваче пчела, њихово удружење, нити локалну самоуправу. Наводе да је фитосанитарни инспектор обавио увиђај на терену у периоду од 21.05 до 28.05.2018. године, обишао терен и ширу околину на коме се десило угинуће пчела и установио да је једина цветајућа култура био грашак, па је на основу наведеног решењем наложио туженом да средства за заштиту биља употребљава у складу са декларацијом и упутством за примену и да пре примене средства за заштиту биља које су отровна за пчеле обавести пчеларе и њихова удружења. Даље наводе да је на основу извештаја о испитивању од 06.06.2018. године установљено да је у узоркованом грашку пронађена активна материја тиаметоксам и то у десетоструко већој вредности од других резидуа односно у количини од 0,051 мг/кг. Наводе да су инсектициди Calypso 480SC и Actara 25wg према произвођачким декларацијама изузетно отровни за пчеле и да се не смеју користити у време цветања усева и у време испаше пчела већ после цветања конкретне

биљне културе. Наводе да је на захтев ветеринарског инспектора узорак угинулих пчела као службени узорак послат на хемијску анализу ради испитивања евентуалног присуства остатака инсектицида и према достављеном извештају јасно закључују да је угинулим пчелама пронађено присуство активне материје тиаметоксам у вредности од 0,4 мг/кг. Констатују да је и у узоркованом у грашку и у узрокованим пчелама пронађена активна материја тиаметоксам која је отровна за пчеле у десетоструко већим вредностима од других активних материја, на основу чега сматрају да постоји узрочно последична веза између недозвољеног третирања парцела под грашком од стране туженог препаратом Астара 25wg и масовног угинућа пчелињих заједница које су биле у власништву тужилаца и предлажу да суд обавезе туженог да тужиоцима надокнади материјалну штету и то

[REDACTED], свима са законском затезном каматом почев од 14.07.2018. године до исплате, као и да им накнади трошкове спора у року од 15 дана од дана пријема пресуде под претњом извршења.

Тужени се у одговору на тужбу од 02.11.2018. године противио тужби и тужбеном захтеву целости наводећи да није било незаконитости у производњу грашка рода 2018. године на наведеним парцелама, а које би могле бити у некој узрочној вези са угинућем пчела јер су коришћени инсектициди против биљних ваши на усеву грашка у пољним условима, да је третирање грашка вршено пре цветања грашка, да средства за заштиту биља која су употребљена су и регистрована и њихова употреба је дозвољена у Републици Србији и могу се набавити у слободној трговини. Наводи да произвођач средство Calypso 480SC препоручује и за употребу у грашку и садржи активну материју тиаклоприд који није штетан за пчеле када се правилно третира, а поготово није штетан када се третира биље које није у цветању, док се средство Астара 25wg не сме употребљавати у време пуног цветања грашка, значи да је дозвољено применити пре и после цветања. Наводи да су инсектициди употребљени најмање седам дана пре цветања грашка, да је каренца за инсектицид Астара 25wg седам дана, а он је задњи употребљен. То што је по препоруци произвођача употребљена количина од 200 грама по ха није у било каквој узрочној вези са угинућем пчела. Сматра да је употреба средстава за заштиту биља вршена у складу са законом о средствима за заштиту биља, упутством произвођача и декларацијом на средству. Сматра да угинуће пчела које је по пријави тужилаца почело 21.05.2018. године није и не може бити у узрочној вези са третирањем грашка које је последње обављено 13.05.2018. године и у време када грашак није био у цветању, јер је усев грашка третиран ноћу и то онај део који ће тек за око 10 дана да процвета будући да је грашак сејан у различитим етапама. Истиче да тужиоци достављају анализу из јула 2018. године, а масовно угинуће пчела је било око 21-22. маја 2018. године, а по процедури узроци угинулих пчела се одмах достављају на анализу. Такође истиче да је удаљеност пчелињака тужилаца од усева грашка таква да пчеле нису ни могле летети до тог усева који није ни медоносан. Наводи да обавља делатност у оквиру законских прописа Републике Србије и закона о средствима за заштиту биља и ни једну операцију третирања било којим препаратом на засејаним културама не врши без присуства стручног лица пољопривредног инжењера-заштитара, а строго по упутству на самом препарату и у време када је то дозвољено. Тужбени захтев тужилаца сматра неоснованим целости и предлаже да суд одбије тужбени захтев, а тужиоце обавезе да туженом накнаде све трошкове поступка.

[REDACTED]

свима са законском затезном каматом од 14. 07. 2018. године до исплате у року од 15 дана од дана пријема пресуде, под претњом извршења. Трошкове су тражили и определили.

Суд је у поступку доказивања саслушао тужиоце у својству странака, саслушао је сведоке Веле Тешевића, Хајдин Јову, Козомора Данијелу, Безбрадица Драгана, Раичевић Велибора, Литваи Давора, Симин Милоша, вештаке доц. др Маринковић Душана, Проф. др Бурсић Војиславу, Проф. др Чупић Витомира, Проф. Др Миков Момира, Проф. др Лазић Сању, Проф. др Плавша Наду, Проф. др Антонијевић Биљану, др Зорић Стевана, прочитао је списак оштећених чланова пчеларског друштва "Сивац" из Сивца без потписа и печата, службену белешку о обавештењу примљеном од грађана од 22.05.2018. године, потврде о извршеној пријави/одјави кошница за тужиоце (страна 8 до 26 списка), записник Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде, Управа за ветерину, ветеринарска инспекција број 270-323-820/2018-05 од 23.05.2018. године, извештај о испитивању Хемијског факултета у Београду од 10.07.2018. године, записник Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управа за ветерину, ветеринарска инспекција број 270-323-814/2018-05 од 21.05.2018. године, број 270-323-820/2018-05 од 02.07.2018. године, број 270-323-816/2018-05 од 21.05.2018. године, број 270-323-855/2018-05 од 21.05.2018. године, број 270-323-743/18-05 од 22.05.2018. године, број 270-323-741/18-05 од 21.05.2018. године, број 270-323-819/2018-05 од 23.05.2018. године, одговор на захтев одељења за инвестиције, заштиту животне средине и енергетски менаџмент Општинске управе Општине Кула број 018-352-53/2018-2 од 06.06.2018. године, записник о инспекцијском надзору Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, управа за заштиту биља, унутрашња фитосанитарна инспекција одсек Нови Сад, западнобачки управни округ број 270-321-00126-4/2018-11 од 30.05.2018. године, број 270-321-00126-7/2018-11 од 06.07.2018. године, коментар унутрашње фитосанитарне инспекције од 20.07.2018. године на примедбе записник о инспекцијском надзору од 06.07.2018. године изјављене од стране туженог, Решење Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде, управа за заштиту биља, одељење фитосанитарне инспекције број 270-321-00126-9/2018-11 од 24.07.2018. године, извештај о испитивању Ф18-337 издат од стране СП лабораторија АД Бечеј, листу анализираних узорака број Ф18-337 по налогу за вршење анализе од 30.05.2018. године, резултате физичко хемијског испитивања контаминената, декларацију за препарат Actara 25wg, решење Министарства пољопривреде и заштите животне средине број 321-01-00839/2014-11 од 25.02.2015. године, декларацију за препарат Calypso 480 SC, решење Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде број 321-01-00357/2017-11 од 14.08.2017. године, извештај о испитивању Градског завода за јавно здравље, центар за хигијену и хуману

екологију, лабораторија за хуману екологију и екотоксикологију број 18-06-2715 од 07.09.2018. године, испис са сајта савеза пчеларских организација Србије објављен 27.04.2018. године, извршио је увид у фотодокументацију, прегледао је фотографије и видео записе на цд-у који се налазе у коверти на страни 86 судског списка, извршио је увид у скицу са локацијама кошница, прочитао је писану изјаву Симин Милоша од 06.07.2018. године, записник о инспекцијском надзору Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, управа за заштиту биља, унутрашња фитосанитарна инспекција одсек Нови Сад, западnobачки управни округ број 270-321-00126-7/2018-11 од 06.07.2018. године, обавештење ██████████ Мрдак Татјане као председника пчеларског друштва "Сивац" упућено путем мејла од 26.05.2018. године, маил упућен од стране Литваи Давора законском заступнику туженог од 10.07.2018. године, обавештење о токсичности Calypso 480 SC за пчеле, изјаву Литваи Давора од 06.07.2018. године, упутство о употреби средство Actara 25wg, записник о инспекцијском надзору Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, управа за заштиту биља, унутрашња фитосанитарна инспекција одсек Нови Сад, западnobачки управни округ број 270-321-00126-4/2018-11 од 30.05.2018. године, примедбе туженог на допис фитосанитарног инспектора Безбрадица Драгана број 270-321-00126-7/2018-11 од 07.08.2018. године, процедуру за поступање инспекције код сумње на тровање пчела пестицидима од 08.03.2016. године, упутство за употребу Actara 25 wg, упутство за употребу средства Calypso 480 SC, извршио је увид у фото документацију и то амбалаже средства Calypso 480 SC, коментар на примедбе на записник о инспекцијском надзору од 06.07.18. године издат од стране унутрашње фитосанитарне инспекције дана 20.07.2018. године број 270-321-00126-8/2018-11, кореспонденцију између Литваи Давора и Ивановић Мирослава лица из Sygenta од 18.08.2018. године путем емаил-а, извештај о испитивању Градског завода за јавно здравље, центар за хигијену и хуману екологију, лабораторија за хуману екологију и екотоксикологију број 18-06-2715 од 07.09.2018. године, Решење Управе за заштиту биља број 321-01-00357/2017-11 од 14.08.2017. године са подацима за препарат Calypso 480 SC, решење управе за заштиту биља број 321-01-00839/2014-11 од 25.02.2015. године, са упутством произвођача за средство Actara, коментар за примедбе на записник о инспекцијском надзору од 06.07.2018. године издат од стране Управе за заштиту биља унутрашња фитосанитарна инспекција одсек Нови Сад, Западnobачки управни округ број 270-321-00126-8/2018-11 од 20.07.2018. године, решење одељења фитосанитарне инспекције број 270-321-00126-9/2018-11 од 24.07.2018. године, записник о инспекцијском надзору Управе за заштиту биља, унутрашња фитосанитарна инспекција, одсек Нови Сад, Западnobачки управни округ број 270-321-00126-7/2018-11 од 06.07.2018. године, записник о инспекцијском надзору број 270-321-00126-4/2018-11 од 30.05.2018. годину, записник Управе за ветерину, ветеринарска инспекција број 270-323-819/2018-05 од 23.05.2018. године, број 270-323-741/18-05 од 21.05.2018. године, број 270-323-743/18-05 од 22.05.2018. године, број 270-323-855/2018-05 од 21.05.2018. године број 270-323-816/2018-05 од 21.05.2018. године, број 270-323-820/2018-05 од 02.07.2018. године, број 270-323-820/2018-05 од 23.05.2018. године, извештај о испитивању Хемијског факултета у Београду број 817/1 од 10.07.2018. године, службену белешку о обавештењу примљеном од грађана од 22.05.2018. године, извештај о испитивању Ф18-337 издат од стране СП лабораторија АД Бечеј са листом анализираних узорака, извештај о испитивању број 1220/18 А ВЮ ТЕСН ЛАВ доо од 06.06.2018. године, примедбе туженог упућене унутрашњој фитосанитарној инспекцији од 10.07.2018. године, одговор на захтев пчеларског друштва "Сивац" за мирно решење спора од 17.08.2018. године, захтев туженог за обављање вештачења Пољопривредном факултету у Новом Саду од 31.10.2018. године, налаз вештака Универзитета у Новом

Саду, Пољопривредни факултет, департман за фитомедицину и заштиту животне средине сачињен од стране вештака доц. др Маринковић Душана и Проф. др Бурсић Војиславе од 04.02.2019. године, део књиге медоносно биље које се односи на грашак, обавештење Научног института за ветеринарство Нови Сад о току токсиколошког испитивања узорака угинулих пчела примљених дана 24.05.2018. године у вези са записником ветеринарске инспекције од 23.05.2018. године, докторску дисертацију Гужвањ Валерије са темом прилог карактеризацији и одређивању неких неоникотиноида из 2006. године, захтев за добијање информација поднет од стране тужилаца Проф. др Чупић Витомиру и Проф. др Миков Момиру, мишљење Проф. др Чупић Витомира и Проф. др Миков Момира од 17.04.2019. године, захтев за добијање информација од стране тужилаца упућен Проф. др Плавша Нади и Проф. др Лазић Сањи, мишљење Проф. др Плавша Наде од 23.04.2019. године, мишљење Проф. др Лазић Сање од 17.04.2019. године, мишљење "Југоинспект" Београд број 03-18-3850 од 19.06.2018. године са извештајима о испитивању, записник-препис ветеринарске инспекције број 270-323-820/2018-05 од 23.05.2018. године, Одлуке пчеларског друштва "Сивац" од 26.08.2018. године и од 22.05.2018. године, записник-препис ветеринарске инспекције број 270-323-820/2018-05 од 29.08.2018. године, извештај Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде број 7-00-115/2019-09 од 15.03.2019. године упућена ОЈТ- у у Врбасу, записник ветеринарске инспекције број 270-323-820/2018-05 од 29.08.2018. године, налаз и мишљење вештака Фармацеутског факултета у Београду сачињен од стране Проф. др Биљане Антонијевић од 31.08.2021. године, одговор вештака на примедбе од 22.10.2021. године и од 10.11.2021. године, налазе и мишљење вештака Др Зорић Стевана од 25.01.2022. године, допуну налаза и мишљења истог вештака 22.02.2022. године, од 28.02.2022. године, од 21.03.2022. године, од 28.04.2022. године и од 23.05.2022. године, извештај Савеза пчеларских организација Србије, друштво пчелара Дунав Апатин од 17.05.2022. године, извештај о раду друштва пчелара "Дунав" за 2018. годину од 23.12.2018. године, податке Удружења пчелара "Мостонга" Бач о приносу меда у 2018. години, податке о просечном приносу меда у Општини Оџаци у 2018. години, податке о просечном приносу багремовог меда у јабланичком округу, кореспонденцију вештака са Миленковић Милованом и Стојановић Александром путем емаила, прочитао је списе ОЈТ Врбас бр. Ктн 105/19, прочитао је све поднеске странака, па је на основу оцене сваког доказа посебно и у вези са осталим доказима утврдио следеће **чињенично стање**:

Тужиоци су регистровани пчелари и сви сем Попов Ковинке имају регистровано пољопривредно газдинство у оквиру кога је регистрована производња меда. Тужиоци су у другој половини маја 2018. године, на подручју села Мали Стапар имали распоређене пчелињаке. Тужиља Мрдак Татјана је у том моменту имала 114 регистрованих кошница са по једним пчелињим друштвом и у том периоду је стајалиште било код "Лазићевог салаша" где је уз сагласност Лазића имала постављене кошнице ради багремове испаше, која је прошла, а пошто након цветања багрема није било светања других медоносних биљака, кошнице је оставила на тој локацији. Наведена локација је од парцела бр.2505/1 и 2501 у које су површини од око 95 ха са грашком које је исте године гајио тужени удаљена око 6 километара.

Дана 20.05.2018. године (недеља) тужиља [REDACTED] добија информацију од [REDACTED] да је на свом пчелињаку уочила велико угинуће пчела, а о томе ју је наредног дана обавестио и [REDACTED], те је обишла и свој пчелињак и установила велики број мртвих пчела испред кошница, да се живе пчеле чудно понашају – врте се у круг и изврћу на леђа са испруженим рилицама, што је уобичајено понашање отроване пчеле. [REDACTED] је дана 19.05.2018. године (субота) прилазећи свом пчелињаку чуо зујање пчела као код интензивне испаше, да би установио да је у питању бука пчела које су износиле мртве пчеле из кошница, отворио је једну кошницу и установио да је готово празна, па је помислио да је дошло до изројавања, отвара друге кошнице и установљава да је исто стање као и у претходним, отвара плодиште (део кошнице где се налази матица) и установљава да је пуно мртвих пчела, а велики број мртвих пчела су биле и на тлу око кошница. Позатварао је кошнице, а за тај случај није никоме ни говорио до понедељка када је чуо да и други пчелари имају сличан проблем. [REDACTED] је у понедељак 21.05.2018. године сазнала за помор пчела у атару села, те је њен брат обишао пчелињак и установио да је од укупно 27 кошница, 21 stradala, а осталих 6 су била новоформирана друштва која у том моменту нису била пуштена, већ су дохрањивана у оквиру кошнице. Дана 17.05.2018. године отац тужиоца [REDACTED] је уочио неколицину мртвих пчела испред кошница, помислио је да су у питању старе пчеле, да би му се истог дана јавио [REDACTED] чије су кошнице биле за неких 1 км ближе грашку где су установили нешто више мртвих пчела (можда 5-6 дуплих шака), а наредних дана код [REDACTED] је бивало све више мртвих пчела, да би до краја stradalo свих 98 пчелињих друштава. [REDACTED] је прве знаке тровања пчела уочио у четвртак 17.05.2018. године, контактирао је [REDACTED] (оца тужиоца [REDACTED]) кога је питао какво је стање код њих, сазнао да и они имају угинућа, али не пуно, да би се наредних дана ситуација погоршавала, а на крају је stradalo свих 130 пчелињих друштава. [REDACTED] је 20.05.2018. године у свом пчелињаку уочила необичан лет пчела, мртве пчеле по земљи, обавестила је тужиљу [REDACTED] која јој је наредног дана 21.05.2018. године рекла да је и у њеном пчелињаку иста ситуација. У првом маху је stradalo 12 пчелињих друштава, а у наредних 2-3 недеље и сва остала, укупно 61 пчелиње друштво. У то време багремова испаша је била завршена, а сунцокретова још није почела. [REDACTED] када је чуо да код појединих пчелара има угинућа пчела сазнао да и у његовом пчелињаку има нешто stradalih пчела, али ништа алармантно у том моменту, да би на сугестију

проверио и поднице и видео да су у њима мртве пчеле и то слој од 5-6 cm мртвих пчела. Страдало му је укупно 15 пчелињих друштава у целисти, она која су имала јаче извиђаче, а остала друштва су била оштећена и са губицима, које је успео да спасе тако што је остављао сируп од воде и шећера, који су се до сунцокрете спасе тако што је остављао сируп од воде и шећера, који су се до сунцокрете испаште обновили. Иначе шећер и вода се даје као стимулациона прихрана како би се поспешила репродукција, у јесен како би се створиле залихе хране за зиму и приликом сумње на тровање како би се пчеле брже и лакше прочистиле, јер већа количина воде метаболичким процесима избаци из организма. је дана 21.05.2018. године сазнао да поједини пчелари имају проблем са угињућем пчела, па је послао да провери стање у његовом пчелињаку, који му је рекао да у његовом пчелињаку нема угињућа, да би наредног дана 22.05.2018. године установио да је и код њега стање као и код осталих пчелара.

Такво стање на пчелињацима тужилаца је пријављено ветеринарској инспекцији па инспектор дана 21.05.2018., 22.05.2018. и 23.05.2018. године на лицу места поступајући по пријавама установио да се у претходна два дана дешава појачано угињуће пчела, те је извршено узорковање угинутих пчела по захтеву Републичке ветеринарске инспекције Сомбор. Од стране инспектора је констатовано да се на пчелињаку тужиоца налази 114 кошница, да се редовно води пчеларски дневник, да два пута годишње ветеринарска станица Кула врши активни надзор. Констатовано је да су кошнице обележене. Узорак мртвих пчела је узет из кошнице РС10334241 и достављен ВСИ Сомбор на испитивање на заразне болести пчела. Истог дана 21.05.2018. године је констатовано да се од 20.05.2018. године у пчелињаку јавља помор пчела, да се у пчелињаку налази 80 кошница, да се уредно води дневник, два пута годишње активни надзор и да је велики број угињућа испред кошница. Узорак је узет из кошнице број РС23217763 и достављен ВСИ Сомбор на испитивање на заразне болести. Одређено је задржавање узорка ради евентуално поновног испитивања. Истог дана на основу пријаве извршен је инспекцијски надзор на пчелињаку где је установљено да се дешава угињуће пчела, извршено је узорковање пчела од стране ветеринарског инспектора Хајдин Јове, а по захтеву Републичке ветеринарске инспекције Сомбор који су достављени у ВСИ Сомбор на анализу. Установљено је да се у пчелињаку налазе 22 кошнице да се води пчеларски дневник и врши активни надзор. Даље, истог дана извршен је инспекцијски надзор пчелињака тужиоца и установљено је да је исти дана 20.05.2018. године у свом пчелињаку уочио велики број погинулих пчела, да пчелињак има 130 кошница и да се врши активни надзор, да су све кошнице обележене, да око кошница има угинутих пчела те су узорковане угинуле пчеле ради анализе због сумње на заразне болести. Даном 22.05.2018. године је извршен инспекцијски надзор у пчелињаку, а по пријави ветеринарске станице у Сомбору, где је констатовано да власник у пчелињаку има 98 кошница, да у свакој угињућа пчела, како унутар тако и око кошница, а мртве пчеле су од стране инспектора узорковане у циљу анализе. Даном 23.05.2018. године на основу пријаве извршен је надзор у пчелињаку и установљено је да је тужилац 21.05.2018. године приметио појединачна угињућа, а наредног дана масовна на основу чега је узет узорак ради токсиколошке анализе мртвих пчела.

Дана 22.05.2018. године од стране пчеларског друштва "Сивац" из Сивца, на ванредној скупштини пчеларског друштва је једногласно донета одлука да се узорак пчела од стране ветеринара пошаље на токсиколошку анализу у Научни институт за

ветеринарство Нови Сад у циљу што брже реакције и добијања резултата који би пронашли починиоца дела тровања пчела. Констатовано је да су оштећени чланови друштва [REDACTED] 25 кошница, [REDACTED] 130 кошница, [REDACTED] 98 кошница, Попов Ковинка 61 кошница, Лончар Недељко 21 кошница, Мрдак Татјана 114 кошница, [REDACTED] 40 кошница и [REDACTED] 40 кошница збирно 529 кошница. На основу те одлуке пчеларско друштво "Сивац", ветеринарски инспектор је дана 23.05.2018. године записнички констатовала, а у присуству тужиоца Мрдак Татјане да постоји одлука пчеларског друштва "Сивац" од 22.05.2018. године, те се врши узорковање збирног узорка пчела из појединачних узорака узетих са пчелињака осам пчелара у периоду од 21.05. до 23.05.2018. године. Констатовано је да су узорци у ВСИ Сомбор достављени уз записник ветеринарске инспекције Сомбор са захтеваним испитивањем - утврђивање узрочника заразних болести пчела, да је узорковање извршено на основу пријаве масовног угинућа пчела упућеног овој инспекцији и фитосанитарној инспекцији, да је извршен обилазак пчелињака, да инспектор за заштиту биља није извршио узорковање биљних култура, јер ни једна виђена култура није била у фази цветања. Констатовано је да је укупно угрожено 529 кошница у власништву тужилаца, да узорак за супер анализу остаје у ВСИ Сомбор и да се узорак мртвих пчела доставља Научном институту за ветеринарство Нови Сад и да се тражи испитивање остатака средстава за заштиту биља.

Дана 22.05.2018. године тужиља [REDACTED] је МУП-у, Полицијској станици у Кули дала изјаву у вези са помором пчела о чему је сачињена службена белешка о обавештењу примљеном од грађана. Наредног дана то су учинили и [REDACTED], а [REDACTED] дана 28.05.2018. године. Сви су доставили имовинскоправни захтев.

Према извештају СП лабораторија ад Бечеј од 06.06.2018. године резултати анализе целе биљке грашка по захтеву инспектора Безбрадица Драгана су показали присуство активних материја – пестицида бентазон 0,024 мг/кг, хлороталонил у количини од 9,10 мг/кг, металаксил у количини од 0,026 мг/кг, пиримифосметил у количини од 0,052 мг/кг и тиаметоксам у количини од 0,051 мг/кг.

Истовремено је тужени од А Био Тецх Лаб доо Сремска Каменица тражио испитивање утврђивање остатака средстава за заштиту биља, који је узорак тужени доставио дана 04.06.2018. године, испитивање је започето наредног дана, а завршено 06.06.2018. године те је установљено да узорку биљке грашка постоје активне супстанце пестицида амитраз у 0,021 мг/кг, карбендазим у 0,012 мг/кг, металаксил у 0,046 мг/кг, тиаклоприд у 0,018 мг/кг и тиаметоксам у 0,029 мг/кг, а да је максимално дозвољена количина супстанци пестицида за грашак износи за амитраз 0,05 мг/кг, за карбендазим 0,1 мг/кг, металаксил у 0,05 мг/кг, тиаклоприд 0,2 мг/кг и тиаметоксам 0,3 мг/кг, те је дат извештај о испитивању да достављени узорак биљке грашка одговара захтевима наведеним у Правилнику о максимално дозвољеним количинама остатака средстава за заштиту биља у храни и храни за животиње.

Према извештају о испитивању "Југоинспект" Београд од 02.07.2018. године, а по захтеву привредног друштва "Вилаге фрост" доо Хоргош извршено је испитивање плода грашка – тренутно смрзнут произведен 18.06.2018. године на тешке метале и на органохлорне пестициде, те је установљено да наведени узорак испуњава услове из Правилника и да је безбедан сходно одредбама Закона о безбедности хране и Правилника о максимално дозвољеним количинама остатака средстава за заштиту биља

у храни и храни за животиње за коју се утврђују максимално дозвољене количине остатака средстава за заштиту биља.

У оквиру овлашћења фитосанитарне инспекције је било да утврди да ли на околним њивама постоји могући узрочник помора пчела, те су инспектори обишли околину пчелињака тужилаца и у првом моменту нису могли донети било какав закључак јер су у то време кукуруз и сунцокрет били мали, а помор је био великих размера.

Након узорковања мртвих пчела са пчелињака тужилаца, тужиоци су се састали са специјалистом института у Сомбору, који је сачинио скицу терена са положајима пчелињака тужилаца, те је на ту скицу фитосанитарни инспектор опцртао један круг који је обухватио пречник од 7 км и то од горњег до доњег пчелињака на скици, и тражио да описани круг тужиоци обиђу и да траже парцеле са биљем у цвату, те су наредних дана поједини тужиоци обишли три четвртине тог подручја и установили да није било ни једне парцеле са биљем у цвату. Остала је четвртина која се налази на подручју Стапара, између два канала где иначе не залазе, па су [REDACTED] и [REDACTED] дана 24.05.2018 године отишли на то подручје и пронашли једну велику парцелу са грашком у пуном цвату, о чему су наредног дана обавестили фитосанитарног инспектора који је тек у уторак дана 28.05.2018. године изашао на лице места, али када још увек није вршио инспекцијски надзор с обзиром на рок који се по закону мора оставити надзираном субјекту. Када су наведена лица пронашла парцелу са грашком, у њиви су између осталих мртвих инсеката затекли и мртве пчеле са поленом који је био идентичне боје као и полен на мртвим пчелама из њихових кошница. Уочили су и пчеле у лету које су биле дезоријентисане и падале на тло. [REDACTED] је разговарао са лицем у оближном заливном пољу и дошао до информација да је грашак скоро прскан, покушао је да нађе амбалажу од средства за прскање, али није успео, накупио је једну кесу биљака грашка са кореном које је понео кући, изблендира са водом и додао мед и тај сок, који је дао једном пчелињем друштву које је у том моменту било живо. До наредног дана цело пчелиње друштво коме је дат тај сок је угинуло.

Фитосанитарни инспектор је истог дана кад је примио обавештење о постојању велике парцеле са грашком изашао на лице места где је установио да је на парцели коју је проценио да је површине од око 100 хектара грашак у фази прецветавања, јер су се виделе и приметне махуне, направио је записник и за дан 30.05.2018. године заказао инспекцијски надзор над надзирани субјектом овде туженим, јер је у међувремену сазнао да тужени обрађује то земљиште. Том приликом је направио узорке биљке грашка са различитих места у оквиру њиве, укупно три таква узорка, која су пломбирана пломбом фитосанитарне инспекције од којих је један остављен субјекту, други је послат СП лабораторија у Бечеју, а трећи је задржао инспектор. Приликом инспекцијског надзора од дана 30. 05. 2018 године присуствовали су Раичевић Велибор, Давор Литваи заштитар и поједини тужиоци. Инспекцијски надзор је вршен у атару к.о. Стапар парцела број 2505/1 и 2501 и констатовано је да је надзирани субјект претходно обавештен, да је предмет инспекцијског надзора контрола средстава за заштиту биља код туженог на култури грашак на парцелама број 2505/1, 2501 и 3292/1, да је приликом контроле агроном приложио технолошке картице за грашак према којима су коришћена средства за заштиту биља - инсектициди и то на парцели 3292/1 средство Decis 2,5 es у количини од 0,4л/ха дана 05.05.2018 године и 11.05.2018 године, Calypso 480 SC у количини од 0,2л/ха, а на парцелама број 2505/1 и 2501 у површини од 95 хектара рађени су третмани са препаратима Decis у количини од 0,4 л/ха у

термину 05.05.18 године, Calypso је коришћен 11. и 12.05.2018 године у количини од 0,2 л/ха, а препарат Actara 25 wg је коришћен дана 13.05.2018. године у количини од 200 гр/ха, да су третмани извршени искључиво ноћу због високих дневних температура и осетљивости саме биљке. У појединим третманима у комбинацији са инсектицидима коришћени су фунгициди и хербициди. Према изјави агронома Давора Литваија - агронома када је рађен третман са инсектицидима, грашак није био у цвату односно да је третман културе са инсектицидима рађен два до четири дана пре цветања. Сорте грашка које су сејане су тиара и фаворит. На предметним парцелама је са више места узет узорак биљног материјала - грашка методом случајног узорка. Констатовано је да по евиденцији агронома почетак цветања прве сетве (04.04) је 13.05.2018 године (1% цветало), друга сетва (07.04) цветање почело 17.05.2018 године, трећа сетва (10.04) цветање је почело 20.05.2018 године, четврта сетва (13.04) цветање је почело 22 до 23.05.2018 године, пета сетва (17.04) цветање је почело 26 до 27.05.2018. године у 1%. Од стране инспектора је констатовано да надзирани субјект користи дозвољена регистрована средства у препорученим дозама.

Дана 06.07.2018. године је поновљен инспекцијски надзор од стране фитосанитарног инспектора код туженог, а по захтеву пчеларског друштва "Сивац", надзирани субјект у поступку је остао при својим наводима из записника о инспекцијском надзору од 30.05.2018. године, понављајући да су третмани са средствима за заштиту биља, пре свега инсектицидима, рађени у ноћним условима и у време када биљке грашка нису биле у фази цветања. По захтеву инспектора заступник туженог приложио је доказ о набавци средстава за заштиту биља, изјаву Симин Милоша да приликом третирања наведена биљна култура ни у једном моменту није била у цвату и да је коришћена прскалица Caffini 2000 капацитета 2.300 литара. Дати су на увид радни налози о датуму спровођења агротехничких операција, те је инспектор закључио да се поклапају са подацима из технолошких картица. Након спроведеног надзора инспектор је констатовао незаконитости у поступању надзираног субјекта по коме је контролисани корисник средстава за заштиту биља исте није користио у складу са решењем о регистрацији и у складу са декларацијом и упутством за примену, да није 48 сати пре примене наведених средстава обавестио одгајивача пчела, њихова удружења и органе локалне самоуправе. Констатује да коришћено средство Calypso 480 SC није по решењу Министарства регистровано за употребу у грашку, да је Actara 25 wg примењена у дози од 200 грама по хектару, а упутство за примену наводи да је препоручена доза примене од 160 - 180 грама по хектару, да решење о регистрацији за средство Actara 25 wg стоји време примене после цветања. Биљка на третман средствима за заштиту биља реагује тако да средство уноси преко стома и заједно са водом дистрибуира на остале делове биљке. Сисајући инсекти као што су ваши или стенице, сисањем биљног сока уносе и отровну материју која их убија.

На записник од 06.07.2018. године тужени је изјавио примедбе и предлог за допуну записника, наводећи да нема незаконитости у раду на производњи грашка рода 2018. године на наведеним парцелама од стране туженог а све и да има оне нису у узрочној вези са угинућем пчела, јер су инсектициди употребљени у ноћним условима када пчеле нису на испаша, да је третирање грашка вршено пре цветања, да су средства за заштиту биља које су употребљена регистрована и њихова употреба је дозвољена, а да инспектор није на записнику констатовао ни једну угинулу пчелу на парцелама грашка, да на парцели грашка нема корова, да ли се у близини парцела грашка налазе и друге биљне културе где се употребљавају инсектициди, да ли су парцеле закоровљене и под цветом и слично, а које су околности врло битне, јер пчеле лете према терену где има

Пр
К

цвета, нити је утврђивао удаљеност кошница од парцеле грашка. Предлаже да инспектор усвоји примедбе и изврши допуну чињеничног стања на начин како је то предложено јер и да установи које су све културе третиране инсектицидима у мају 2018. Године, те тврди да је у то време на више локација и на више култура вршена примена инсектицида у време цветања тих биљака и корова на парцелама и околином терену. Разматрајући примедбе на записник фитосанитарна инспекција је дана 20.07.2018. године дала коментар на примедбе туженог и навела да ни у једном делу записника није децидно наведено да су неправилности средстава за заштиту биља које су констатоване у узрочној вези са угинућем пчела. Наведену сумњу су изразили чланови пчеларског удружења "Сивац" што је јасно апострофирано и у записнику о инспекцијском надзору од 30.05.2018. године, да је надзор вршен у погледу контроле примене средстава за заштиту биља на парцели грашка због изражене сумње од стране пчелара на третирање хемијским средствима. Даље наводи да наведена средства за заштиту биља јесу регистрована и њихова употреба је дозвољена у Републици Србији, али у складу са решењем о регистрацији, према коме средство за заштиту биља Calypso 480 SC није регистрован за културу грашак а Закон о средствима за заштиту биља налаже да се средства за заштиту биља морају примењивати у складу са решењем о регистрацији и у складу са упутством. У односу на препарате Actara 25 wg наводи се да на упутству јасно пише да није дозвољена примена у време пуног цветања, али и да је у упутству претходно наведено да се може примењивати само после цветања. Што се тиче примедби да инспектор није видео ниједну угинулу пчелу на парцелама грашка да на парцели нема корова итд, исти указује да је предмет инспекцијског надзора јасно одређен и односи се на примену средстава за заштиту биља у усеву грашка, и да та питања нису предмет надзора и садржина записника није тиме одређена. Указује да је на терену у периоду од 21.05. па до 28.05.2018. године лично обилазио терен и шире подручје на коме се десило угинуће пчела и да је једина цветајућа култура у том периоду био грашак - пшеница и већи процветала, корови су заступљени на мањим необрађеним деловима атара, а да је најближа већа површина засејана грашком другог привредног субјекта на удаљености 12 - 14 километара у к.о. Пригревица и да на усевима као што су кукуруз, репа и лук, пчела нема јер нису цветајуће културе. Воћњаци су том периоду већ имали формиране плодове, односно мала је вероватноћа да је тамо било пчела. Према томе инспектор је сходно коментарисаним примедбама на записник оценио да нису изнете нове чињенице и докази који би променили чињенично стање записника и да је самим тим потребно вршити допуну записника који би произвели друге правне оцене. Решењем Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде од 24.07.2018. године наложено је овде туженом "Фортунера Аграр" доо Врбас да средства за заштиту биља употребљава у складу са решењем о регистрацији средстава, декларацијом и упутством за примену у складу са наменом средстава за заштиту биља и са циљем сузбијања, у складу са чланом 44 став 1 тачка 1, 2 и 4 Закона о средствима за заштиту биља, да 48 сати пре примене средстава за заштиту биља која су отровна за пчеле обавести одгајиваче пчела, њихова удружења и јединицу локалне самоуправе о начину њихове примене, ради предузимања одговарајућих мера заштите, што је у складу са чланом 49 став 1, тачка 1 и 2 Закона о средствима за заштиту биља, а све на основу оцене степена ризика и утврђених неправилности код контролисаниог субјекта, у циљу упозоравања надзираног субјекта на његове законске обавезе као корисника средстава за заштиту биља, указивања на штетне последице неправилне примене истих и уздржавање од одређених радњи са могућим штетним исходом по здравље људи, биљни и животињски свет и животну средину.

Према извештају од 06.06.2018. године прскање комараца и крпеља од стране Општине Кула у периоду до дана давања одговора није вршено.

Управа за заштиту биља у сарадњи са Управом за ветерину сходно договору који је СПОС постигао са надлежнима, објављена је процедура службене контроле у случају пријаве масовног угинућа пчелињих друштава, када се сумња да су узрок угинућа средства за заштиту биља, према којој узорковање угинулих пчела обавља ветеринарски инспектор, узорковање биља и биљног материјала које се налазе у близини пчелињих друштава ради утврђивања присуства средстава за заштиту биља обавља фитосанитарни инспектор о чему сачињава записник и налог за лабораторијску анализу. Податке у вези са власницима пчелињих друштава прикупља надлежни ветеринарски инспектор. Податке о власницима парцела које се налазе у близини пчелињих друштава прикупља фитосанитарни инспектор. Примерак записника фитосанитарни инспектор доставља надлежном ветеринарском инспектору и обрнуто. Узорковање биља и биљног материјала као и угинулих пчела на испитивање заразних болести и испитивање присуства средстава за заштиту биља, доставља се овлашћеним акредитованим лабораторијама уз налог надлежног инспектора.

Научни институт за ветеринарство Нови Сад је дана 21.06.2018. године дао обавештење о току токсиколошких испитивања узорака примљених дана 24.05.2018. године у коме се наводи да је у Научном институту урађено испитивање пчела на гасном масеном хроматографу скрининг анализом, да поређењем са библиотеком која је у софтверу инструмента није идентификован инсектицид који би показивао на интоксикације и након информације да се претпоставља да је дошло до угинућа пчела после третирања препаратом чија активна супстанца тиаметоксам, инсектицид из групе неоникотиноида, истражене су могућности вршења испитивања на предметну супстанцу, те је констатовано да Научни институт нема развијену методу за идентификацију и квантификацију наведеног инсектицида нити инструмент на коме би добијени резултати били валидни.

Дана 02.07.2018. године је од стране ветеринарске инспекције сачињен записник о инспекцијском прегледу од истог дана, где је као предмет инспекцијског прегледа наведена суперанализа збирног узорка угинулих пчела на тиаметоксам, где установљено да се на основу одлуке пчеларског друштва "Сивац" из Сивца од 28.06.2018. године збирни узорак угинулих пчела који се налазио у замрзивачу ВСИ Сомбор доставља на токсиколошка испитивања Хемијском факултету у Београду. Узорак је предат Веле Тешевићу професору Хемијског факултета у Београду заједно са записником. Пчеле као узорак су стигле у замрзнутом стању. Дана 10.07.2018. године Хемијски факултет у Београду је доставио извештај о испитивању за хемијску анализу суперанализу узорка пчела на садржај пестицида из групе неоникотиноида уз констатацију да исте садрже 0,4 микрограма/кг активне материје тиаметоксам и 0,3 микрограма/кг активне материје клотианидин, као и концентрацију мању од 0,1 микрограма/кг активних материја ацетамиприд, имидаклоприд и тиаклоприд. Претходно је узорак на прописан начин екстрахован да би се издвојили пестициди из узорка испитном техником комбинације течне хроматографије са тандемном масеном спектрометријом која представља најпрецизнију аналитичку технику. Анализа је рађена у три понављања у циљу избегавања грешке при чему је квантификациони лимит ове методе 0,1 микрограм/кг, а детекциони лимит 0,01 микрограм/кг. Лабораторија Хемијског факултета у Београду је акредитована лабораторија, што значи да мора радити по принципима које захтева акредитационо тело Републике

Србије, акредитована је за одређивање структуре и количине различитих органских једињења у различитим узорцима, док за одређивања пестицида у биљним материјалима као што су пчеле није, али је конкретна анализа рађена по свим протоколима, од стране запослених који су акредитовани и на опреми која је акредитована. За наведене анализе нису акредитовани јер је поступак акредитације скуп а ради се у пословима који нису свакодневни и стога нису економске оправдани.

Од преосталих пчела узоркованих од стране Ветеринарског специјалистичког института у Сомбору, збирни узорак одлази на испитивање у Градски завод за јавно здравље Србије почетком септембра 2018 године, а све на основу одлуке донете на ванредној скупштини пчеларског друштва "Сивац" из Сивца од 26.08.2018. године којом је донета једногласна одлука да се узорак пчела узоркован од стране ветеринара пошаље на анализу Прим. др Марини Мандић Миладиновић специјалисти хигијене и начелници лабораторије за хуману екологију и екотоксикологију центра за хигијену и хуману екологију у циљу што брже реакције и добијања резултата којим би повезали добијени резултат анализе биљке грашка у којој је потврђено присуство тиаметоксама која је активна материја инсектицида Астара на који се сумња да је изазвао масовно тровање пчела. Према наведеној одлуци ветеринарска инспекција је дана 29.08.2018. године извршила инспекцијски преглед у циљу слања збирног узорка угинулих пчела на суперанализу у Градски завод за јавно здравље Београд. Према испитивању Градског завода за јавно здравље које је завршено дана 05.09.2018. године произлази да је узорак пчела достављен у пп кеси која се налазила у другом картонском паковању на расхладним кертрицима за преносни фрижидер. Према извештају о испитивању нађене вредности пестицида су тиаклоприд и тиаметоксам у концентрацији мањој од 1 микрограм/кг, али су пронађени и пестициди у узорку, а који нису спецификовани захтевом за испитивање и то хлорпирифос у концентрацији од 22 микрограма/кг, метолахлор у концентрацији од 15 микрограма/кг и тербутилазин у концентрацији од 5 микрограма/кг.

Након спроведеног надзора од стране ветеринарске инспекције установљено је да помор пчела није последица постојања заразних болести.

Препарат Астара је инсектицид са контактним и утробним деловањем за сузбијање биљних ваши у паприци, купусу, грашку, дувану, засаду јабуке, кромпирове златице у кромпиру, који се примењује прскањем и заливањем биљака. Штетан је и опасан по животну средину, веома токсичан за водене организме, може изазвати дуготрајне штетне ефекте у воденој животној средини. Обзиром да је ово средство веома отровно за пчеле, забрањена је примена у пуном цветању, у време активности пчела. Дозвољена је примена само после цветања, на почетку формирања првих колонија прскањем или орошавањем. Каренца је седам дана за паприку и грашак, а најмање један дан од третирања не дозволити приступ људима и животињама на третиране површине. Решењем Министарства пољопривреде и заштита животне средине управа за заштиту биља од 25.02.2015. године је регистровано средство за заштиту биља Астара 25 wg који представља системичан инсектицид широког спектра деловања са контактним и дигестивним деловањем. Решењем о регистрацији је одређено да исти између осталог служи за сузбијање зелених ваши у усеву грашка, са концентрацијом примене од 160 - 180 грама/хектару максимално два пута годишње на истој површини. Начин примене - само третирањем после цветања на почетку формирања првих колонија прскањем и орошавањем. Посебним додатним ознакама безбедности је

назначено да се не примењује у време испаше пчела и да се склоне или да се покрије кошница у току примене 48 часова након примене.

Препарат Calypso 480 SC је системични инсектицид са контактним и дигестивним деловањем намењен за сузбијање лисних ваши кромпирове златице и јабуковог смотавца, садржи активну материју тиаклоприд 480 г/л, употребљава се у усеву/засаду сунцокрета, паприке, јабука. Активна материја препарата је из групе неоникотиноида који омета пренос надражаја у нервном систему штетних инсеката, из групе је органофосфата, карбамата и пиретроида. Активна материја делује контактном и дигестивном на све штетне инсекте које сишу и гризу третиране културе. Радна каренца је један дан, а каренца за паприку седам дана, јабуку 14 дана, а кромпир и сунцокрет 21 дан. У напомени је наведено да након примена препарата Calypso 480 SC, током вегетације не примењивати препарате на бази имидаклоприда, ацетамиприда, тиаметоксама и осталих једињења из групе неоникотиноида. Решењем Министарства пољопривреде шумарства и водопривреде од 14.08.2017. године за средство за заштиту биља - инсектицид Calypso 480 SC, је наведено да се ради о контактном дигестивном инсектициду и молускоциду са неким системичним особинама. Примењује се у сунцокрету, паприци, кромпиру, јабуци. Каренца је 7 дана за паприку, 14 за јабуку и 21 за кромпир и сунцокрет. Због спречавања појаве резистентности не примењивати алтернативно средства за заштиту биља на бази неоникотиноида. Тестирање токсичности за пчеле у лабораторијским условима при деловању од 38,8 микрограма/пчела даје резултат да средња летална доза ЛД-50 контактном у трајању од 48 часа и 17,3 микрограма/пчела ЛД-50 орално у трајању од 48 часова указује да при примени наведеног сзб од 0,2 кг/ха нема опасности од штетних последица за пчеле.

Једна кошница односно једно пчелиње друштво садржи између 40.000 и 60.000 пчела. Свако друштво има једну матицу која служи за размножавање пчела, трутове чије је задужење да оплоде матицу, затим водоноше, па сакупљачице полена и нектара, односно радилице, па неговатељице чија је улога да воде рачуна о најмлађим пчелама, ту су извиђачи чија је улога да проналазе полен, односно биљке у цвату. Извиђачи истражују терен и траже испашу па уколико извиђач исту пронађе узима нектар или полен, враћа се у кошницу где осталим пчелама специфичним покретима укаже на којој се локацији налази полен односно нектар, да би те пчеле кренуле у потрагу, па би онда те пчеле на сличан начин обавестиле остале пчеле о нађеној испашу и тако се информација полако шири и потребно је чак и неколико дана да би се цело друштво оријентисало ка том месту испаше и све то важи за сваку кошницу посебно, па постоји могућност да од свих кошница само неке не буду отроване, јер су неке биле оријентисане ка другим испашама. Управо из тог разлога пчелари селе пчеле како би их што више приближили испашу, односно како би лет пчеле био економичнији. Постоје и пчеле стражарице које су на улазу и које контролишу улазак пчела и ту су да спрече улазак других инсеката или малих глодара, па и пчела уколико су попрскане неким средством који има мирис, а ако и уђу њихов је задатак да је елиминишу. Пчеле нектар доносе у кошницу у медној вољци и по повратку у кошницу поступком регургитације тај нектар предају кућним пчелама које га даље прерађују и складиште. Полен доносе у корбикулама (корпице на ногама) и такође по повратку у кошницу предају кућним пчелама које га складиште у виду перге у ћелије саћа што служи за исхрану легла. Уносом нектара и полена уносе и остатке сзб у овом случају тиаметоксам, те се процес тровања наставља тако што кућне пчеле које имају улогу хранитељица и неговатељица хране младо легло са зараженим поленом и нектаром и на тај начин долази до угинућа целог друштва.

Грашак је једногодишња зељаста биљка са једноставном стабљиком или са неколико грана од основе повијушавом или полеглом, угластом, дугом 50 - 200 цм. Листови парно перасти, широко елиптични са клинастом основом, већином заокругљени, равнoг обода. Залисци широко полусрцасти, понекад љубичасто обојени. Цветови обично шарени, или тамно црвени на кратким дршкама, миришљави по 1 - 3 образују цваст на доста дугој дршци. Гаји се као биљка веома значајна у исхрани човека. Добра медоноша.

Тужноци су након угинућа пчелињих друштава одјавили кошнице и то тужилац [REDACTED] је дана 01.06.2018 године одјавила укупно 30, од чега 17 из разлога угинућа, а 13 из разлога спајање друштава. Дана 03.07.2018. године иста је одјавила још 16 кошница од којих је 12 из разлога угинућа, а четири из разлога спајање друштава. [REDACTED] је дана 01.06.2018 године, Одјавио кошнице, укупно 21 и то 17 из разлога угинућа и четири из разлога спајање друштава. [REDACTED] је дана 01.06.2018. године одјавила 21 кошницу и то све из разлога угинуће. [REDACTED] је дана 10.07.2018 године одјавио 98 кошница из разлога угинућа. [REDACTED] је дана 01.06.2018. године одјавила 12 кошница из разлога угинуће, [REDACTED] је дана 01.06.2018. године одјавио укупно 15 кошница из разлога угинућа. [REDACTED] истог дана одјавио 18 кошница из разлога угинуће, а дана 03.07.2018. године је одјавио још девет кошница из истог разлога.

Неоникотиноиди су релативно нови, веома распрострањени синтетски инсектициди са специфичним начином деловања који парализују функционисање нервног система инсеката на тај начин што блокирају никотин-ацетилколинске рецепторе на постсинаптичкој мембрани. У нашој земљи су досада регистрована за промет четири представника ове групе и то имидаклоприд, тиаметоксам, ацетамиприд и тиаклоприд. Пестициди су хемијска средства која се употребљавају за сузбијање узрочника биљних болести, штетних инсеката, нематода, глодара и птица и за сузбијање корова или регулисање раста биљака, за уништавање гљивица, инсеката и других организама који преносе изазивачи заразних болести код људи и животиња. Основна класификација се најчешће заснива на Практичној примени односно намени па тако пестициди који се употребљавају за сузбијање представника животињског царства се класификују као зооциди, гљивица фунгициди, бактерија бактерициди, корова хербициди. У класу зооида спадају и инсектициди који служи за сузбијање штетних инсеката. Инсектициди се обично деле према хемијском саставу и према намени, и од 1970-их година су синтетизоване и комерцијализоване четири групе инсектицида са различитим основним структурних елементима и сходно томе, различитим принципима деловања. У заштити од штеточина раније је коришћен екстракт дувана али се он због своје токсичности скоро више и не употребљава. Данас постоје савременија заштитна средства од којих су нека по хемијској структури слична никотину, али имају већу ефикасност у борби против штетних инсеката и далеко мању токсичност на људски организам и животну средину. Ту група инсектицида чине неоникотиноиди. Неоникотиноиди су новија генерација синтетских инсектицида који селективно реагују са никотинским ацетил-холин-рецептором инсеката и због тога имају специфично деловање на њихов нервни систем. Као системични и контактнo активни инсектициди врло су ефикасни у контроли афида или лисне ваши, трипса, кромпирове златице и осталих различитих врста штетних инсеката. Тренутно су две генерације никотиноида у широкој примени. То су деривати хлоротназолила као што је имидаклоприд и деривати тианикотинила чији је представник тиаметоксам.